

Cindy Moorman,
het Wij

The Inclusion of the Excluded

Performance, Paradiso

Amsterdam, 23 januari 2020

1 Als je aan komt lopen in die drukke stadsstraat baadt de gevel van het voormalige kerkgebouw in oranje licht; de kleur van *het Vlak*, de plaats waar *het Wij* samenkomt en van de gezamenlijkheid. Het oranje is ook verwerkt in de langgerekte reeks muuraffiches die - gevuld met oplopende dichtheid van paarse stippen - de weg wijzen naar de entree. Die ingang zelf is een poort van paars licht: Welkom op *The Inclusion of the Excluded*, een avond van kunstenaar Berend Strik over harmonie en disharmonie, met verder op het programma 1 opera en 3 performances.

Dit gebouw was ooit een kerk, maar *het Wij* van Cindy Moorman is niet een verwijzing naar een religieus ritueel. Het is een performance opgebouwd uit vier samenhangende scènes. Bezoekers en performers dompelen zich deze avond onder in een scenario van sociale rituelen, verwachting en ongewisheid.

2 Bij de entree krijgt iedere bezoeker dezelfde stempel op zijn onderarm. 'Is die stempel mislukt, ik zie niets?' Dat klopt. De stempel is een paarse uv-driehoek die pas oplicht als bij het vertrek het blacklight aangaat. De driehoek herinnert je eraan dat je met elkaar bent geweest. Dat je een ervaring hebt gedeeld. Ik, jij, mijn buurman, de performer, de kunstenaar, de zanger, we waren samen even *het Wij*.

Het Wij wordt vooraf niet uitgelegd, zoals sociale patronen niet hoeven worden uitgelegd. We herkennen ze als ze voor onze neus staan. Bezoekers zoeken bij het binnenkomen naar houvast. Is er al 'iets' begonnen? Weer die paarse stippen op de vloer, wijzen die ergens naar toe? Waarom is het licht zo hel en kaal als op een avondje in het buurthuis, net als de verenigingskoffie in die o-zo herkenbare alledaagse witte kopjes, de zilveren schenkkannen, het getik van lepeltjes, suikerzakjes. Hoort die mevrouw in een paarse stippenjurk erbij? Wachten we nog op iets, iemand of een geluid of maken we al 'ergens' onderdeel van uit?

3 Het witte licht gaat uit. Een kegel van paars licht schijnt uit het plafond loodrecht naar beneden. Je kijkt de persoon naast je aan. Weet hij meer dan jij? Hoort zij erbij, hoort dit erbij? Mensen die toevallig in de schijnwerper staan, wurmen zich schielijk uit het licht. Vergeefs, want plots is er een stem, meer schijnwerpers werpen hun kegel paars licht in de ruimte. Je kunt maar beter blijven staan en je over geven.

Overall duiken nu stemmen op. Is het murmelen of praten? Wie heeft er regie, is er een partituur voor deze vocalen? Hier en daar vallen stemmen samen in een toon. Steeds meer. Tot ze toewerken naar een collectief akkoord. Met het crescendo van stemmen veranderen de losse lichtkegels in een paars licht dat de hele zaal vult. Een lang aangehouden oe-oe-oe van zes minuten.

De dingen vallen op hun plaats. De driehoekige kegels van paars licht, de driehoekstempel van paars op je arm, de driehoek van armen in het beeld boven de entree. Geleidelijk maakt die met andere bezoekers gedeelde onzekerheid plaats maakt voor een gemeenschappelijke gevoel. De paarse stippen op de grond. Er is kennelijk een geheel, dat nu schemert in je bewustzijn. Er is regie, het was begonnen. Niet alles is te begrijpen, maar er borrelt een groepsgevoel, een ontmoeting waarin je je laat meevoeren. De grens tussen deelnemers en toekijkers vervaagt totdat het lange oe-akkoord abrupt afbreekt. Een oorverdovende stilte.

4 De avond is niet over. Meer performances. Een opera. Straks loop je naar buiten met die gestempelde herinnering van gedeelde momenten op je onderarm. *Wij* waren *included*, wij waren een groep, zonder formele afspraken, zonder vooraf dat er iets was afgesproken, maar je was een groep omdat het zo gaat. *Het Wij* is er gewoon. Dat was prettig, net zo goed als het fijn is om weer weg te gaan alleen als *het Ik*.

"In the present exhibition we do not come to look at things.
We simple enter, are surrounded and become part of what surrounds us."

Allan Kaprow - Essays on the blurring of art and life.

